

DB - DİB - Sivilleşme

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Kadından Sorumlu Devlet Bakanı'nın (DB) yaptığı son açıklamayla Diyanet İşleri Başkanı'nın (DİB) içki ve oruç arasında önce kurduğu sonra tevil et-

meye çalıştığı ilişkinin mantığı alttan alta ilişkilidir. Her iki açıklama da sivilite kavramını bilmeyen, sivil bir toplumda yaşanması gereken devlet - birey ilişkisini tanımayan bir bilincin ürünüdür.

Kimileri bu iki açıklamanın birbiriyle olumlu yönde çeliştiğini düşünebilir. Çünkü, DİB bir uzlaşmadan, bir hoşgörüden söz açarken ve gene sadece yüzeyde olup bitenlere bakarak hüküm verme aceleciliğine sahip kişilere göre sivil bir tavır dışavururken DB, açıkça daha katı, dar ve anlamsız bir çizgiyi savunur görünmektedir. DİB, Ramazan ve yılbaşının birbiriyle çelişmediğini, ikisinin 'gereklerinin' bir arada yerine getirilebileceğini söyleyerek, içki içmekle oruç tutmak arasında bir çelişkinin bulunmadığını vurgulamıştır. Buna mukabil, DB zinanın suç olması gerektiğini, küçük kızların 'seni rezil ederiz' diye korkutularak bu yoldan caydırılabileceğini ve nihayet bekâret kontrolü nedeniyle uğradığı şiddetin baskısı sonucunda intihar edenler olacaksa bunun da doğal karşılanacağını söylemiştir.

Burada vurgulanması gereken iki husus var. Bunların ilki DB'nin öne getirdiği anlayışın birey - cemaat kesişmesinde cemaatten yana bir tavır takındığıdır. Kadın, Türkiye'de cemaat ruhuna kurban edilmiştir. Yüzyıllardır süren baskının sonucunda, değil bireyliğini kendi kişiliğini geliştirmesine bile izin verilmemiştir. Bu o kadar böyledir ki, tartışılan çarpık Ceza Yasası zina konusunda kadına ve erkeğe dönük uygulamalarda erkekten yana tavır almaktan çekinmemiştir. İkincisi, bekâret kontrolü bir şiddettir. Birilerinin birilerinin ahlakını, dolayısıyla bedenini, bilincini denetim altında tutması, kendilerinde bu hakkı görmesidir. Bu, kadının tutsaklığından başka bir şey değildir. Kendi gövdesini ve edimini bir başka alanın denetimine ve baskısına kendi rızası dışında açan bir kadının bireyleşmesine olanak bulunmadığı gibi toplumsallaşmasının olanaksızlığı da açıktır. Dolayısıyla, sorun, her zaman olduğu gibi, salt bir 'kadın sorunu' değil, bir hiyerarşi, bir sivilleşememe, kamusal otorite sorunudur.

Bu tavrın DİB'nin açıklamasında da zımnen öne çıktığını görmek mümkündür. DİB, değinilen açıklamasını, belli ki, son zamanlarda etkinleşen laikçi anlayışın etkisi altında kalarak yapmıştır. Bu görüşünü dile getirirken herhangi bir dayanağının bulunmadığı açıktır. Kendince bir yorum yapmakta, bunu tüm İslam alanına teşmil etmektedir. Burada iki sorun vardır. İlki, DİB'nin bir devlet memuru olması, kısacası, dinsel alanın kamusal denetime tabi bulunmasıdır. DİB'nin mevcut açıklamayı ne derecede özgür iradesiyle yaptığını kestirmek olanaksızdır. Oysa, elbette bir dinde farklı tarikatler, yani uygulamalar bulunabilir. Oruç - içki kesişmesinde nasıl tavır alınması gerektiği 'merkezi ve otoriter' bir açıklamayla değil ancak o cemaatlerin iç tutumlarıyla belirlenebilecek bir husustur. Aksi, sivil bir tavır değildir; zımnen 'emir - kumanda' zincirinin işleridir.

İkincisi, Türkiye'nin içine girdiği yapay ve dayanaksız 'uzlaşma, hoşgörü, sentez' saplantısıdır. Kendi içinde bireyleşememiş, özgürleşememiş, merkezi denetimin baskısını her noktada üstünde hisseden toplum üyesi, kiminle, niçin ve hangi koşullarda uzlaşacaktır? Kaldı ki, uzlaşma ancak ortada bir çatışma varsa geçerlidir ki, DİB'nin açıklamasıyla tam da böyle bir boyutu hazırlamadığını söylemek mümkün görünmemektedir. Bir son husus da elbette dinin kendi mantığıyla ilgilidir. Dinsel uygulamalardaki esneklikler öyle kolaylıkla ortaya çıkmaz; o bir kurumsal yozlaşmadır. Din, özü, tanımı ve doğası gereği tutucudur. Dinin tutuculuğu onun kendi alanında kalmasının da temel koşuludur. Aksi, onun araçsal konumunu yitirip amaçsal bir noktaya gelmesine yol açacaktır. Hayatın her alanıyla kesiştirilen bir din anlayışı başka bir şeye hizmet edemez. DİB'nin farkında olmadığı budur.

Bu iki tavrın bir sonucu olmalıdır. Eğer bu toplumda sivilleşme doğrultusunda yaşananlar belli bir birikime ulaşmışsa yapılması gereken tek şey, mevcut DB'nin görevden uzaklaştırılmasını sağlamaktır. Bunun için kadın örgütlerinin, hatta bütün kadınların, bütün bir üniversite gençliğinin, velilerin tabiri caizse başkaldırması ve mutlaka bu bakanın, bu çarpık zihniyetin istifasını sağlaması gerekir. Kadın hareketi eğer bu hususta geç kalırsa kendi varlığını inkâr edecektir. Fakat, eğer o yolda bir kazanç elde edilirse, bu, toplumun dinsel alandaki sivilleşmesinin de öncüsü olabilecektir. Gerçek hoşgöründen, uzlaşmadan ise ancak ondan sonra söz açılabilir.